

Svet potrebuje vedu	2
Tlač, Miao, 8. 12. 2025	
Svet potrebuje vedu, veda potrebuje ženy	6
Online, miaumagazin.sk, 8. 12. 2025, 22:35	
Môj lekár	9
Online, woman.sk, 9. 12. 2025, 0:04	

Svet potrebuje vedu

8. 12. 2025, Zdroj: **Miau**, Strán: 68, 69, 70, 71, 72, 73, Vydavateľ: **MEDIAGE, spol. s r.o.**, Autor: **Simonetta Zalová**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika**

Dosah: 16 000 GRP: 0,36 OTS: 0,00 AVE: 24000 EUR

Svet potrebuje vedu

veda potrebuje ženy

Je vedecký výskum stále doménou mužov? Hoci sa pomer žien vo vede | neustále zvyšuje, stále platí, že ženy sa vo výskumnej sfére presadzujú ťažšie, stretávajú sa s rodovými predsudkami a neraz majú za rovnakú prácu nižší zárobok. Podiel vedkýň a inžinierok sa v jednotlivých štátoch EÚ značne líši, kým v roku 2023 bol najvyšší v Dánsku (50,8 %), na Slovensku ženy tvorili iba 34,3 % pracovníkov vo výskume a inžinierske. Ženy sú však pre vedu nenahraditeľné a podporiť ich v pracovnej kariére im pomáha i aj Medzinárodný talentový program L'Oréal-UNESCO-Prírodná veda. Tu sú tri víťazky jeho 9. ročníka na Slovensku.

Doc. Mgr. Anna Kityk, PhD.

Centrum pre využitie pokročilých materiálov SAV a Ústav materiálov a mechaniky strojov SAV

O čom je moja práca: Vo svojej vedeckej práci sa zameriavam na výskum zeleného vodíka, čistého paliva budúcnosti, ktoré po využití zanecháva len vodu. Mojm cieľom je sprístupniť jeho výrobu tak, aby bola efektívnejšia, cenovo dostupnejšia a šetrnejšia k životnému prostrediu. Vychádzam pritom z dlhoročných skúseností s ekologickými rozpúšťadlami a elektrochémou. V rámci projektu Udržateľná dekarbonizácia prostredníctvom návrhu ekologických elektrokatalyzátorov spolu s kolegami vyvíjame nové typy elektrokatalyzátorov pokročilých materiálov, ktoré urýchľujú chemické reakcie pri výrobe vodíka. Naš prístup je jedinečný tým, že využívame biologicky odbúrateľné rozpúšťadlá a nanoštruktúrované materiály na penových substrátoch. Vďaka tomu dokážeme vytvárať vysoko účinné a zároveň ekologické katalyzátory, ktoré predstavujú významný prínos pre rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Projekt realizujeme v rámci iniciatívy NextGenerationEU a spolupracujeme na ňom s odborníkmi z viacerých vedeckých oblastí z celého Slovenska.

Odmalička v šľapajach vedy: Pochádzam z mesta Dnipro na Ukrajine, z rodiny, v ktorej bolo vysokoškolské vzdelanie vždy považované za prirodzenú súčasť života. Od detstva som mala pred sebou silný vzor môjho otca. Bol výnimočne cieľavedomý človek, ktorý sa z malej dedinky vlastným úsilím prepracoval do veľkého mesta, úspešne ukončil niekoľko vysokoškolských štúdií s červenými diplomami a stal sa riaditeľom stredne veľkého štátneho podniku v oblasti stravovania. Žiaľ, zomrel veľmi skoro, mala som len šesť rokov. Stratila som vtedy nielen otca, ale aj mentora, ktorý by ma viedol. Napriek tomu jeho životný príbeh zostal pre mňa kompasom, ktorý ma sprevádza dodnes. Sama sebe aj mame som sľúbila, že budem ako on. Že pôjdem jeho cestou a že jeho úspechy budem raz môcť s hrdosťou niesť ďalej. A tak som školu ukončila so zlatou medailou a neskôr aj prestížnu národnú univerzitu (Oles Honchar Dniprovská Národná Univerzita, Dnipro) s červeným diplomom. Už ako dievča som bola zvedavá na všetko, čo ma obklopovalo. Bavila ma chémia, fyzika, matematika, ale aj jazyky či literatúra. Čítala som veľa klasickej literatúry 19. storočia a rada som aj sama písala. Osud mi však napokon pripravil vedeckú cestu. Pod vedením výnimočne talentovanej učiteľky chémie som sa začala pripravovať na chemické olympiády, najprv školské, potom okresné a mestské. Na národnej univerzite som študovala fyzikálnu a anorganickú chémiu, zároveň som sa venovala moderným počítačovým technológiám, ktoré som prepojila so svojím odborom. Bola som v tom úspešná, a preto som dostala pozvanie na doktorandské štúdium na Ukrajinú štátnu chemicko-technologickú univerzitu od svetovo uznávaného profesora Danilova, odborníka v oblasti elektrochemie, ktorý sa preslávil svojimi teóriami adsorpcie ovplyvňujúcimi

priebeh elektrochemických procesov. Moja túžba po medzinárodnej spolupráci, objavovaní sveta a neustálom odbornom raste ma napokon priviedla na Slovensko, kde môžem rozvíjať svoje vedecké nápady, inšpirovať sa a ďalej rásť nielen ako odborníčka, ale aj ako človek.

Čím je moja práca výnimočná:

Tým, že spája špičkový vedecký prístup s konkrétnym prínosom pre spoločnosť a životné prostredie. Vyvíjame nové ekologické materiály a technológie, ktoré umožnia efektívnejšiu a udržateľnejšiu výrobu energie, konkrétne zeleného vodíka, čistého paliva budúcnosti. Takýto prístup môže priamo ovplyvniť každodenný život ľudí, od pohonu áut cez vykurovanie domácností až po zásobovanie priemyslu energiou, a pritom výrazne znižovať environmentálnu záťaž. Cieľ mojej práce nie je len v laboratórnych experimentoch, ale v tom, aby sa naše poznatky a technológie mohli aplikovať v reálnom svete. Každý úspešný katalyzátor, ktorý vyvinieme, predstavuje krok bližšie k energeticky efektívnej, ekologickej a ekonomicky dostupnej budúcnosti. Veda tu teda slúži ako cesta, ktorej výsledkom sú konkrétne riešenia, „výrobky“ v podobe materiálov a technológií, ktoré môžu byť prakticky využité a prispieť k udržateľnej spoločnosti.

Čo ma veda naučila: Od detstva som cítila potrebu byť nápomocná spoločnosti a prispieť k niečomu, čo má zmysel. Chcela som robiť prácu, ktorá má dopad, niečo, čo môže zlepšiť životy ostatných, a práve veda mi poskytla priestor, kde môžem túto túžbu realizovať. Zároveň ma veda naučila optimizmu a pozitívnemu mysleniu. Ukázala mi, že aj keď sa veci nepodaria hneď alebo keď experimenty neprinesú očakávané výsledky, každý krok, každý pokus, každá drobná skúsenosť nás posúva bližšie k cieľu. Vedecká práca ma učí trpezlivosti, dôslednosti a schopnosti vytrvať aj v situáciách, ktoré by iných odradili. Navyše ma formuje aj ľudsky. Učí ma vážiť si

spoluprácu, byť otvorená novým nápadom a rešpektovať rozmanitosť názorov. Učí ma byť zodpovednou nielen voči výsledkom svojej práce, ale aj voči svetu, ktorý môže z mojich objavov profitovať.

L'Oréal - UNESCO Pre ženy vo vede: O tomto programe som sa dozvedela pred niekoľkými rokmi úplnou náhodou z webu. Hneď ma zaujal, pretože som si uvedomila, aká dôležitá je takáto iniciatíva, ktorá podporuje mladé ženy vo vede. Povahovo som typ človeka, ktorý radšej skúša nové veci, než aby sa niečoho obával, takže som sa prihlásila. Minulý rok som získala druhé miesto v kategórii formálne a fyzikálne vedy, čo ma veľmi motivovalo. Odvtedy som urobila výrazný krok v kariére: podala som niekoľko európskych patentov, jeden medzinárodný, úspešne realizujem viacero projektov financovaných z EU a nadviazala som spoluprácu s priemyselnými partnermi. Tento rok som vyhrala súťaž vo svojej kategórii. Cítim veľkú radosť a vďačnosť za uznanie mojich úspechov a beriem to ako energiu a inšpiráciu pre ďalšie projekty, nové ciele a výzvy. Osobne som nikdy nepociťovala genderový tlak vo svojej vedeckej kariére, Slovensko je v tomto ohľade veľmi demokratické. Zároveň však poznám príklady útlaku žien v iných krajinách, takže misia zviditeľniť poctivú prácu žien vo vede je nesmierne dôležitá.

Ja v paralelnom svete:

Asi by som sa vrátila k svojej detskej láske, písaniu. V paralelnom svete by som bola spisovateľkou, možno autorkou poetických textov, ktoré sa dotýkajú duše, alebo by som písala pre nejaký skvelý magazín. Viem si predstaviť život niekde bližšie k prírode, v tichu a pokoji, kde by som mohla písať historické romány, poviedky či filozoficko-psychologické príbehy inšpirované klasickou literatúrou, ktorú mám tak rada.

Dôvera ľuďmi vo vedu na Slovensku: Chcem veriť, že aj na Slovensku si väčšina spoločnosti uvedomuje, aká dôležitá je veda vo všetkých svojich prejavoch. Financovanie vedy a výskumu je to najmenej, čo môže štát a spoločnosť urobiť pre dôstojný život, technologický pokrok, zlepšenie životnej úrovne a rozkvet národa ako takého. Veda je jednoznačne základ, na ktorom stojí všetko. Stačí sa pozrieť na množstvo žiarivých príkladov, Japonsko, Čínu, USA, Nemecko či niektoré arabské krajiny, všetky výrazne investujú do vedy, a práve to im umožňuje stať sa svetovými lídrami. Verím, že aj Slovensko si vyberie túto cestu a bude vedu vnímať ako strategickú prioritu. Teší ma, že vo svojom okolí vidím veľa úspešných a talentovaných mladých ľudí, ktorí vede dôverujú a vážia si prácu vedcov. Práve oni sú dôkazom, že dôvera vo vedu tu existuje a že má potenciál rásť, ak jej dáme priestor, podporu a rešpekt, ktorý si zaslúži.

Čo všetko ma robí šťastnou:

Som apriórne šťastný človek, šťastná, že som zdravá, že mám nádhernú prácu, ktorá má zmysel a naplňa ma, rodinu, ktorú nekonečne milujem, priateľov a kolegov, ktorých si veľmi vážim a mám ich rada. Milujem cestovanie, objavovanie nových krajín, kultúr a vôní sveta, to všetko mi prináša radosť a inšpiráciu. Ak by som si mohla dopriať niekoľkomesačný sabatikal, určite by som ho využila na spoznávanie nových miest, možno by som sa utiahla niekam k moru alebo do hôr, kde by som mala priestor písať, premýšľať a znovu načerpať silu. A čo mi ešte chýba k úplnému pocitu šťastia? Mier. Aby sa skončili všetky vojny, aby sa ľudia naučili žiť v pokoji, pomáhať si a pracovať na zlepšení života, nie na jeho ničenie. To by bolo to najväčšie šťastie, ktoré by som dopriala sebe aj celému svetu.

Kde sa vidím v budúcnosti: Určite sa vidím vo svetlej budúcnosti a svoj optimizmus by som rada preniesla aj na ľudí v mojom okolí. Verím, že nám, vedkyniam, sa podarí dosiahnuť mnoho dôležitých objavov, ktoré zlepšia život ľuďom a prinesú nové impulzy, nádej a inšpiráciu pre mladú generáciu. Som presvedčená, že nové technológie ako kvantové počítače, umelá inteligencia či moderné energetické riešenia nám umožnia dosiahnuť prelomový pokrok vo všetkých oblastiach života. Zároveň však dúfam, že popri tom nezabudneme rozvíjať aj ľudskosť, dôveru, dobrotu a lásku, hodnoty, ktoré sú základom každej skutočne pokrokovej spoločnosti. V osobnej rovine si želim vidieť, ako rastie moja dcéra v šťastnom a mierumilovnom svete, spolu so všetkými deťmi - slovenskými aj tými na opačnom konci planéty. Možno je to veľmi ženské pranie, ale je zo srdca a úplne úprimné.

Mgr. Zuzana Garaiová, PhD.

Oddelenie biofyziky Katedry jadrovej fyziky a biofyziky na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského

O čom je moja práca: V rámci svojho vedeckého pôsobenia sa zaoberám biofyzikálnym skúmaním nanočastíc, napríklad nanoemulzií, ktoré by mohli nájsť uplatnenie v cielej terapii onkologických ochorení. Ide o extrémne malé olejové kvapôčky vo vode, ktoré majú potenciál prenášať liečivá priamo do nádorových buniek. Pri tvorbe olejovej zložky nanoemulzií sa chceme zamerať na použitie prírodných látok - skvalénu a oleja zo semien granátovníka, ktoré majú protirakovinové účinky. Tieto látky plánujeme získavať aj z udržateľných zdrojov, ako sú tukotvorné kvasinky, ktoré dokážu rásť na lacných či odpadových materiáloch. Možnosti mikrobiálnej výroby olejovej zložky nanoemulzií skúmame v spolupráci s Centrom biovied SAV. Na našom pracovisku na FMFI UK sa venujeme štúdiu úpravy povrchu nanočastíc pomocou aptamérov, teda krátkych reťazcov DNA alebo RNA, ktoré sa špecificky viažu na nádorové bunky. Tento spôsob predstavuje možnosť nasmerovať liečivo priamo na miesto nádoru a zvýšiť účinnosť liečby.

Odmalička v šľapajach vedy: Narodila som sa v meste, ale pochádzam z malej dedinky. Mám dvoch súrodencov, mladšieho brata a sestru, s ktorou sme dvojčatá. Naša mamina vychovala tri pracovité deti. So sestrou sme sa vydali na vedeckú dráhu, pričom každá sme si zvolili inú vysokú školu, no obe v oblasti prírodných vied.

Nepamätám si, že by som ako dieťa priamo snívala o tom, že raz budem vedkyňou, ale už od detstva ma bavilo učiť sa, objavovať nové veci a dosahovať výborné výsledky. Počas štúdia som mala šťastie na skvelých spolužiakov aj pedagógov. Vysokoškolské roky mi priniesli aj možnosť zúčastniť sa viacerých zahraničných stáží, ktoré mi

otvorili obzory a ešte viac posilnili moju vášeň pre vedu. Na štúdium spomínam

s vďačnosťou - bolo veľmi obohacujúce a prinieslo mi množstvo skúseností a radosť z objavovania, ktorá ma sprevádza dodnes.

Čím je moja práca výnimočná:

Mojim cieľom je porozumieť vlastnostiam študovaných látok a interakciám na molekulovej úrovni, čo predstavuje nevyhnutný základ pre budúci aplikovaný výskum. Základný výskum má zásadný význam, vytvára pevné vedecké základy pre inovácie, ktoré môžu neskôr viesť k praktickým riešeniam, napríklad aj v oblasti zdravotníctva. Počas mojej práce vznikajú nové poznatky publikované vo vedeckých časopisoch, čím prispievam k medzinárodnej vedeckej diskusii a spolupráci. Dôležitou súčasťou mojej činnosti je aj vedenie a vzdelávanie mladých študentov so záujmom o vedu. Učím ich moderné experimentálne prístupy, podporujem ich v rozvoji kritického myslenia a v schopnosti samostatne uvažovať o problémoch. Cieľom mojej práce je postupné budovanie poznania - hľadanie odpovedí, ktoré raz umožnia premeniť základné vedecké poznatky v skúmanej oblasti na konkrétne medicínske postupy a technológie.

Čo ma veda naučila: Veda ma naučila vytrvalosti a trpezlivosti. Výskumná práca je proces skúšania a overovania výsledkov a ak experiment nevyjde, nie je to neúspech, ale súčasť cesty k pochopeniu. Naučila som sa nevzdať sa, hľadať nové riešenia a vnímať aj „nepodarený“ experiment ako zdroj poznania. Zároveň ma veda naučila dôslednosti - overovať si fakty, opakovať experimenty a podkladať tvrdenia dôkazmi. Uvedomila som si, aké dôležité je v dnešnom svete kriticky myslieť a nenechať sa ovplyvniť neoverenými informáciami. Veľkú hodnotu pre mňa má

aj schopnosť prezentovať výsledky a viesť odbornú, kultivovanú diskusiu. Vzájomné zdieľanie poznatkov, aktívne počúvanie a spolupráca s kolegami mi ukázali, že sila vedy spočíva v spoločnom úsilí. Verím, že tieto princípy by mali byť prirodzenou súčasťou každej ľudskej činnosti.

L'Oréal - UNESCO Pre ženy vo vede:

O programe som vedela už dlhšie, avšak s prihlásením som sa neponáhľala, chcela som najskôr získať potrebné skúsenosti a dosiahnuť relevantné vedecké výsledky. Tento rok ma k podaniu prihlášky povzbudila kamarátka a spolužiačka z vysokoškolského štúdia Gabriela Castillo, s ktorou som pred časom absolvovala pracovnú cestu do Ekvádoru. Počas nej som prezentovala naše výskumné aktivity a študijné príležitosti, ktoré vzbudili záujem - jedna zo študentiek sa úspešne prihlásila na doktorandské štúdium na FMFI UK a dnes u nás pôsobí vo výskume. Získanie ocenenia v rámci programu L'Oréal - UNESCO Pre ženy vo vede si nesmieme vážiť.

Tento program vnímam ako významnú iniciatívu, ktorá posilňuje rovnováhu a rozmanitosť vo vedeckom prostredí a zároveň povzbudzuje mladé vedkyne, aby sa nebáli naplno rozvíjať svoj potenciál.

Ja v paralelnom svete: Popri vede sa amatérsky venujem fotografii a výtvarnému umeniu, najmä tzv. nature art, teda tvorbe inšpirovanej prírodou. Fascinuje ma pozorovať jej Nary, štruktúry a farby a pretvárať ich do vlastných vizuálnych kompozícií. Rada tiež píšem, baví ma práca s textom aj s hudbou. Vo voľnom čase cestujem, tancujem argentínske tango a zo športov mám najradšej turistiku a skalné lezenie. Je veľa vecí, ktoré ma bavia a naplňajú. Viem si predstaviť prácu s deťmi aj dospelými - niekde v prírode, kde by som mohla pomáhať rozvíjať ich vedomosti, prirodzenú zvedavosť a kreativitu, poukazovať na krásu, krehkosť i silu prírody. Príroda nám totiž dokáže pripomínať skutočné hodnoty, na ktoré v dnešnom hektickom svete plnom sociálnych sietí často zabúdame.

Dôvera I Udí vo vedu na Slovensku:

Podľa môjho názoru má dôvera vo vedu na Slovensku ešte rezervy. Povedomie o jej dôležitosti by sa malo posilňovať, nie oslabovať. Ľudia často nedokážu rozlíšiť odborný názor podložený faktami od subjektívneho stanoviska neodborníka, ktorý má silný mediálny dosah. V ére sociálnych sietí je preto nevyhnutné pestovať kritické myslenie a schopnosť overovať si informácie. Veda je základom pokroku. Ak ju spoločnosť podceňuje, krajina stagnuje. Podpora vedy, školstva a zdravotníctva by mala byť prirodzenou prioritou každej vyspelej spoločnosti. Mrzí ma, že u nás sa vede stále nedostáva takého uznania, aké si zaslúži. Snažím sa preto hovoriť o jej význame najmä s mladými ľuďmi, aby videli, že veda nie je vzdialená realita, ale pomáha zlepšovať kvalitu života nás všetkých.

Čo všetko ma robí šťastnou:

Šťastnou ma robia maličkosti - nenápadné každodenné momenty, ktoré dávajú životu rovnováhu. Veľmi blízka je mi kniha Kataríny Poliačikovej Ministerstvo malých radostí, pretože presne vystihuje to, ako vnímam radosť - ako schopnosť tešiť sa z drobností a prítomného okamihu. Radosť mi prinášajú momenty v práci, keď sa nám podarí dosiahnuť výsledok, ktorý nás posunie vo výskume o krok ďalej. Šťastná som, keď môžem načerpať energiu v prírode - pri Dunaji, na brehoch Ipľa, v malebnej Fatre či vo Vysokých Tatrách. Teším sa, keď si na vysokohorskej chate dám parenú buchtu, keď vypestujem kyticu lúčnych kvetov a chrumkavú zeleninu, keď ma čaká

nedeľný obed u maminy, keď len tak sedíme s priateľmi pri ohníku a v debatách sa zhodneme, že najväčším šťastím je žiť v pokoji a vo vzájomnej úcte.

Kde sa vidím v budúcnosti: V pracovnej oblasti verím, že sa mi podarí ďalej rozvíjať naše výskumné aktivity, získať nové cenné poznatky a podporiť našich študentov tak, aby úspešne dokončili štúdium a našli svoje uplatnenie. Mojim cieľom je prispieť k tomu, aby sa veda na Slovensku rozvíjala v prostredí spolupráce, otvorenosti a vzájomnej podpory. V osobnej rovine dúfam, že budem mať možnosť spoznávať nové zaujímavé miesta, doma aj vo svete. Rada by som raz napísala a ilustrovala knihu, veselú, dobrodružnú, pre deti aj dospelých, ktorá by niesla posolstvo láskavosti a úcty - k prírode, k druhým aj k sebe samým.

RNDr. Lenka Lorencová, PhD.

Chemický ústav SAV

O čom je moja práca: Vo svojej práci sa zameriavam na vývoj nanobiosenzorov, ktoré dokážu odhaliť rakovinové ochorenie ešte predtým, než sa naplno prejaví. Využívam na to perspektívne dvojrozmerné nanomateriály, MXény s unikátnou morfológiou, mimoriadnou vodivosťou a bohatým chemickým zložením na ich povrchu. Spolu s kolegami vyvíjame elektrochemické nanobiosenzory, ktoré dokážu identifikovať biomolekuly spojené s rakovinou prsníka, prostaty či exozómy, teda takzvaných „nanoposlov“ rakovinových ochorení. Snažíme sa optimalizovať postupy prípravy a povrchovej úpravy MXénových rozhraní, aby sme dosiahli čo najvyššiu citlivosť stability a spoľahlivosť detekcie.

Na povrch MXénov zároveň navazujeme špecifické molekuly, ktoré dokážu rozpoznať konkrétne biomarkery - napríklad protilátky alebo enzýmy. Naše doterajšie výsledky ukazujú, že MXény s vyladenými vlastnosťami môžu nájsť potenciálne uplatnenie v biosenzorických aplikáciách a včasnej klinickej diagnostike.

Odmalička v šľapajach vedy: Vyrastala som v malebnom srdci Slovenska a Nízkych Tatier, v horehronskej dedinke Beňuš, ktorá je obzvlášť plná výnimočných ľudí - neobyčajných hrdiniek a hrdinov bežného života. Úprimne a s veľkým pocitom vďačnosti môžem potvrdiť, že pre moje najšťastnejšie a najkrajšie detstvo dokonale platia kľúčové slová, akými sú milujúci obetaví rodičia a nenahraditeľná rodina, láska a smiech, skromnosť a pokora, viera a nezištná pomoc, podpora a tisíce nezabudnuteľných zážitkov. Na základnej škole som mala to šťastie, že nás viedla pani učiteľka Iveta Bartoňková, ktorá vo mne zapálila záujem o chémiu a bola katalyzátorom pre moje vnútorné nadšenie študovať chémiu. Voči Ivetke pociťujem úprimný rešpekt a úctu. Reťazová reakcia pre mňa ďalej pokračovala vďaka skvelým a skúseným pedagógom na Gymnáziu Jána Chalúpku v Březne a následne na Ústave chemických vied **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** vrátane Katedry fyzikálnej chémie, kedy sa už vo mne intenzívne prelínal záujem o elektrochémiu a nanosvet. Môj osobný záujem venovať sa i naďalej vedeckej práci zosilnel počas vysokoškolského štúdia vďaka pre mňa veľmi vzácnej, vedecky konštruktívnej i naďalej skvelo fungujúcej spolupráci s jedinečnými odborníkmi a priateľmi v jednom - Dušanom Veličom a Monikou Jerigovou a navyše vďaka niekoľko mesačnému výskumnému pobytu na Universitat Autònoma de Barcelona, kde som sa ako doktorandka pripojila do mnohonárodného tímu.

V čom je moja práca výnimočná a prospešná: Základný výskum, ktorým sa zaoberáme, má potenciál pomôcť vo včasnej medicínskej diagnostike, a to nielen závažných ochorení, aj keď cesta k bezprostrednému využitiu v praxi je ešte dlhá. MXény ako sľubné nanomateriály sú skúmané pre širokú škálu biosenzorických aplikácií vrátane nositeľných senzorov aplikovaných na ľudskom tele pre monitorovanie rôznych fyziologických zmien. Dnes je jedným z hlavných trendov v diagnostike lab-on-chip, teda využitie jednorazových čipov, ako je to napríklad v prípade stanovovania hladiny glukózy v krvi. Diagnostika sa takto stáva personalizovanou a trendom je de facto preniesť stále viac testovania z ambulancie do domácnosti. Musím ale podotknúť, že táto forma diagnostiky je skôr skríningová a nenahrádza plnohodnotné vyšetrenie u lekára.

Čo ma veda naučila: Veda je spôsob myslenia. Dá sa povedať, že v mojom prípade sa môj pedantný prístup a trpezlivosť snúbili s vedeckou metódou, jednoducho som sa vo vede „našla“. Vedecká práca ma baví pre jej pestrosť „v laboratóriu monotónnosť nehrozí“ a takisto mám rada voľnosť v inovatívnom prístupe a skúmaní. Pre mňa sú v živote podstatné drobnosti, ktoré si nadovšetko vážim a uvedomujem si, že rovnako malé krôčiky a objavy v našej práci sú veľmi dôležité a rozhodujúce, pretože môžu napokon vyústiť do obrovského pokroku. Som vďačná za každý jeden malý krok, za každú získanú skúsenosť a zvládnutú výzvu, vďaka ktorým som sa mohla posunúť. Vďaka svojej práci som spoznala veľa jedinečných ľudí, ktorí nie sú iba odborne a profesionálne zdatní, ale aj dobrosrdeční a prajní, lojálni a féroví, schopní kriticky myslieť a nenechať sa „spolarizovať“, čo si nesmieme cením. Keď sa človek snaží pociťovo a svedomito si pri našej vedeckej práci plniť povinnosti, môže to so sebou priniesť aj istý kus obety. V našom prípade je to určite čas. Napriek tomu je možné venovať sa práci naplno a neohroziť pritom pravé životné hodnoty. Preto som šťastná a vďačná, keď môžem tráviť čas so svojimi najmilšími, nech sa spoločne venujeme akejkoľvek činnosti.

L'Oréal - UNESCO Pre ženy vo vede: Najednej strane sa situácia ohľadom ocenení pre vedkyne a vedcov od 90. rokov výrazne zlepšila, na druhej strane mám trochu pocit, že je niekedy tých ocenení až priveľa a často zrejme aj verejnosť stráca prehľad v tom, kto vlastne v čom exceluje. Je to asi daňou, ktorú prináša dnešná doba. Program L'Oréal - UNESCO Pre ženy vo vede je iný - unikátny a inšpirujúci v tom, že sa explicitne zameriava na ženy, oceňuje ich prácu, podporuje ich v profesionálnom rozvoji a o jeho význame svedčí aj fakt, že viaceré laureátky sú zároveň nositeľky Nobelovej ceny. (Sú nimi Emmanuelle Charpentier a Jennifer A. Doudna, ktoré získali v roku 2020

Nobelovu cenu za chémiu a tiež laureátky Nobelovej ceny z roku 2009 Elisabeth Blackburn v odbore medicína a Ada Yonath v odbore chémiu, pozn. red.). Verím, že vďaka oceneniu, akým je práve talentový program L'Oréal -UNESCO Pre ženy vo vede, budú viaceré ženy povzbudené a nájdu si cestu k vedeckej práci, ktorá ich bude baviť, vnútorne naplňať a budú veriť v to, čomu sa venujú.

Ja v paralelnom svete: Myslím si pocity, že skrz vštepené a zdedené hodnoty aj vrátane empatie, ktoré si v sebe vďaka rodičom celý život nosím, by som sa „v paralelnom svete“ až tak veľmi pracovne neodlišila. Vnímam ako skutočne zmysluplné a naplňujúce venovať sa detičkám, pomáhať im a učiť ich.

Dôvera ľudí vo vedu na Slovensku: Na globálnej úrovni dochádza ku kríze v oblasti kritického myslenia, takže to nie je iba slovenská špecialita. Ide o problém, ktorý podľa všetkého začína v rodinách a nanešťastie sa spravidla nezlepšuje ani vzdelávaním v školách. Myslím si, že svoju rolu tu, samozrejme, zohrávajú médiá, sociálne siete ale aj celkový prebytok informácií, v ktorom sa nezriedka utopia aj dospelí a nielen deti. Problém obrazu vedy na Slovensku je pravdepodobne úzko spätý s nízkou úrovňou technologického povedomia spoločnosti, t. j. deficitom high-tech firiem s pridanou hodnotou.

Čo všetko ma robí šťastnou: Som veľmi spokojná, keď môžem spolu s kolegami objašňovať širokej verejnosti, vrátane zvedavých a úprimných detičiek, v čom spočíva naša vedecká práca, kedy zákon akcie a reakcie dokonale funguje a navyše nastáva úžasná energetická rovnováha. Cítim sa nekonečne šťastná a vďačná, keď trávim čas so svojimi srdcu blízkymi a nenahraditeľnými. Rada si vyčistím hlavu počas prechádzky v prírode, pri cyklovýlete alebo na volejbale so skvelými parťákmi. Hrdo sa hlásim k našim krásnym tradíciám, som srdcom folkloristka a veľmi rada navštevujem folklórne podujatia. Vnútorne ma hlavne naplňa veľkým pocitom šťastia a spokojnosti to, keď môžem ľuďom okolo seba nezištne pomôcť a podporiť ich.

Kde sa vidím v budúcnosti: Minulý rok som prijala svojho prvého doktoranda, ktorého začiatok štúdia by som prirovnala k štartu malej rakety. Šikovný Andy dokonale zapadol nielen do kľúčového tímu nášho projektu, ktorý riešime. Teším sa, ako spolu s Andym a rovnako i mojimi milými kolegami z ústavu prekonáme výzvy, ktoré nás v najbližšom období čakajú a verím, že sa budeme krôčik po krôčiku posúvať vpred.

Tento jedinečný medzinárodný talentový program bol založený v Paříži roku 1998 na podporu žien - vedkýň. Program sa postupne rozšíril do mnohých krajín sveta a dodnes vyznačoval viac ako 4.400 vedkýň zo 140 štátov. Na Slovensku bolo doposiaľ ocenených 22 vedkýň, ktoré si rozdelili sumu 112.000 eur. Tento rok sa do 9. ročníka programu na Slovensku zapojilo 30 nadaných výskumníčov. Jeho tri víťazky, ktoré si rozdelili sumu 21.000 eur, sa vo svojej práci zameriavajú na včasnú detekciu zhubných nádorov, ale aj výskum zeleného vodíka ako ekologického paliva, ktoré po využití zanechá iba vodu. „Tohtoročné ocenené vedecké objavy ukazujú, že podpora vedy prináša reálne výsledky - inovácie, ktoré môžu meniť svet. Rovnako dôležité však je, aby boli tieto úspechy viditeľné a aby vedkyne mali priestor vystupovať aj mimo laboratória. Len tak môžeme inšpirovať mladé dievčatá, aby si vybrali vedu ako svoju budúcnosť,“ uviedla Ivona Karvinen, šéfka programu pre Českú a Slovenskú republiku v spoločnosti L'Oréal. Na tomto ročníku spoločnosť L'Oréal spolupracovala so Slovenskou akadémiou vied (SAV), Slovenskou organizáciou pre výskumné a vývojové aktivity (SOWA) a Slovenskou komisiou pre UNESCO.

Autor: Simonetta Zalová

Svet potrebuje vedu, veda potrebuje ženy

8. 12. 2025, 22:35, Zdroj: miamagazin.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 358 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 88 EUR

Svet potrebuje vedu, veda potrebuje ženy

Je vedecký výskum stále doménou mužov? Hoci sa pomer žien vo vede neustále zvyšuje, stále platí, že ženy sa vo výskumnej sfére presadzujú ťažšie, stretávajú sa s rodovými predsudkami a neraz majú za rovnakú prácu nižší zárobok. Podiel vedkýň a inžinierok sa v jednotlivých štátoch EÚ značne líši, kým v roku 2023 bol najvyšší v Dánsku (50,8 %), na Slovensku ženy tvorili iba 34,3 % pracovníkov vo výskume a inžinierstve. Ženy sú však pre vedu nenahraditeľné a podporiť ich v pracovnej kariére im pomáha aj Medzinárodný talentový program L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede. Tu sú tri víťazky jeho 9. ročníka na Slovensku.

Doc. Mgr. Anna Kityk, PhD.

Centrum pre využitie pokročilých materiálov SAV a Ústav materiálov a mechaniky strojov SAV

O čom je moja práca: Vo svojej vedeckej práci sa zameriavam na výskum zeleného vodíka, čistého paliva budúcnosti, ktoré po využití zanecháva len vodu. Mojm cieľom je sprístupniť jeho výrobu tak, aby bola efektívnejšia, cenovo dostupnejšia a šetrnejšia k životnému prostrediu. Vychádzam pritom z dlhoročných skúseností s ekologickými rozpúšťadlami a elektrochémiou. V rámci projektu Udržateľná dekarbonizácia prostredníctvom návrhu ekologických elektrokatalyzátorov spolu s kolegami vyvíjame nové typy elektrokatalyzátorov – pokročilých materiálov, ktoré urýchľujú chemické reakcie pri výrobe vodíka. Naš prístup je jedinečný tým, že využívame biologicky odbúrateľné rozpúšťadlá a nanoštruktúrované materiály na penových substrátoch. Vďaka tomu dokážeme vytvárať vysoko účinné a

zároveň ekologické katalyzátory, ktoré predstavujú významný prínos pre rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Projekt realizujeme v rámci iniciatívy NextGenerationEU a spolupracujeme na ňom s odborníkmi z viacerých vedeckých oblastí z celého Slovenska.

Odmalička v šľapajach vedy: Pochádzam z mesta Dnipro na Ukrajine, z rodiny, v ktorej bolo vysokoškolské vzdelanie vždy považované za prirodzenú súčasť života. Od detstva som mala pred sebou silný vzor môjho otca. Bol výnimočne cieľavedomý človek, ktorý sa z malej dedinky vlastným úsilím prepracoval do veľkého mesta, úspešne ukončil niekoľko vysokoškolských štúdií s červenými diplomami a stal sa riaditeľom stredne veľkého štátneho podniku v oblasti stravovania. Žiaľ, zomrel veľmi skoro, mala som len šesť rokov. Stratila som vtedy nielen otca, ale aj mentora, ktorý by ma viedol. Napriek tomu jeho životný príbeh zostal pre mňa kompasom, ktorý ma sprevádza dodnes. Sama sebe aj mame som sľúbila, že budem ako on. Že pôjdem jeho cestou a že jeho úspechy budem raz môcť s hrdosťou niesť ďalej. A tak som školu ukončila so zlatou medailou a neskôr aj prestížnu národnú univerzitu (Oles Honchar Dniprovská Národná Univerzita, Dnipro) s červeným diplomom.

Už ako dievča som bola zvedavá na všetko, čo ma obklopovalo. Bavila ma chémia, fyzika, matematika, ale aj jazyky či literatúra. Čítala som veľa klasickej literatúry 19. storočia a rada som aj sama písala. Osud mi však napokon pripravil vedeckú cestu. Pod vedením výnimočne talentovanej učiteľky chémie som sa začala pripravovať na chemické olympiády, najprv školské, potom okresné a mestské. Na národnej univerzite som študovala fyzikálnu a anorganickú chémiu, zároveň som sa venovala moderným počítačovým technológiám, ktoré som prepojila so svojím odborom. Bola som v tom úspešná, a preto som dostala pozvanie na doktorandské štúdium na Ukrajinskú štátnu chemicko-technologickú univerzitu od svetovo uznávaného profesora Danilova, odborníka v oblasti elektrochémie, ktorý sa preslávil svojimi teóriami adsorpcie ovplyvňujúcimi priebeh elektrochemických procesov. Moja túžba po medzinárodnej spolupráci, objavovaní sveta a neustálom odbornom raste ma napokon priviedla na Slovensko, kde môžem rozvíjať svoje vedecké nápady, inšpirovať sa a ďalej rásť nielen ako odborníčka, ale aj ako človek.

Čím je moja práca výnimočná: Tým, že spája špičkový vedecký prístup s konkrétnym prínosom pre spoločnosť a životné prostredie. Vyvíjame nové ekologické materiály a technológie, ktoré umožnia efektívnejšiu a udržateľnejšiu výrobu energie, konkrétne zeleného vodíka, čistého paliva budúcnosti. Takýto prístup môže priamo ovplyvniť každodenný život ľudí, od pohonu áut cez vykurovanie domácností až po zásobovanie priemyslu energiou, a pritom výrazne znížiť environmentálnu záťaž. Cieľ mojej práce nie je len v laboratórnych experimentoch, ale v tom, aby sa naše poznatky a technológie mohli aplikovať v reálnom svete. Každý úspešný katalyzátor, ktorý vyvinieme, predstavuje krok bližšie k energeticky efektívnej, ekologickej a ekonomicky dostupnej budúcnosti. Veda tu teda slúži ako cesta, ktorej výsledkom sú konkrétne riešenia, „výrobky“ v podobe materiálov a technológií, ktoré môžu byť prakticky využité a prispieť k udržateľnej spoločnosti.

L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede: O tomto programe som sa dozvedela pred niekoľkými rokmi úplnou náhodou z webu. Hneď ma zaujal, pretože som si uvedomila, aká dôležitá je takáto iniciatíva, ktorá podporuje mladé ženy vo vede. Povahovo som typ človeka, ktorý radšej skúša nové veci, než aby sa niečoho obával, takže som sa prihlásila. Minulý rok som získala druhé miesto v kategórii formálne a fyzikálne vedy, čo ma veľmi motivovalo. Odvtedy som urobila výrazný krok v kariére: podala som niekoľko európskych patentov, jeden medzinárodný, úspešne realizujem viacero projektov financovaných z EU a nadviazala som spoluprácu s priemyselnými partnermi. Tento rok som vyhrala súťaž vo svojej kategórii. Cítim veľkú radosť a vďačnosť za uznanie mojich úspechov a beriem to ako energiu a inšpiráciu pre ďalšie projekty, nové ciele a výzvy. Osobne som nikdy nepociťovala genderový tlak vo svojej vedeckej kariére, Slovensko je v tomto ohľade veľmi demokratické. Zároveň však poznám príklady útlaku žien v iných krajinách, takže misia zviditeľniť poctivú prácu žien vo vede je nesmierne dôležitá.

Dôvera ľudí vo vedu na Slovensku: Chcem veriť, že aj na Slovensku si väčšina spoločnosti uvedomuje, aká dôležitá je veda vo všetkých svojich prejavoch. Financovanie vedy a výskumu je to najmenej, čo môže štát a spoločnosť urobiť pre dôstojný život, technologický pokrok, zlepšenie životnej úrovne a rozkvet národa ako takého. Veda je jednoznačne základ, na ktorom stojí všetko. Stačí sa pozrieť na množstvo žiarivých príkladov, Japonsko, Čínu, USA, Nemecko či niektoré arabské krajiny, všetky výrazne investujú do vedy, a práve to im umožňuje stať sa svetovými lídrami. Verím, že aj Slovensko si vyberie túto cestu a bude vedu vnímať ako strategickú prioritu. Teší ma, že vo svojom okolí vidím veľa úspešných a talentovaných mladých ľudí, ktorí vede dôverujú a vážia si prácu vedcov. Práve oni sú dôkazom, že dôvera vo vedu tu existuje a že má potenciál rásť, ak jej dáme priestor, podporu a rešpekt, ktorý si zaslúži.

Kde sa vidím v budúcnosti: Určite sa vidím vo svetlej budúcnosti a svoj optimizmus by som rada preniesla aj na ľudí v mojom okolí. Verím, že nám, vedkyniam, sa podarí dosiahnuť mnoho dôležitých objavov, ktoré zlepšia život ľuďom a prinesú nové impulzy, nádej a inšpiráciu pre mladú generáciu.

Som presvedčená, že nové technológie ako kvantové počítače, umelá inteligencia či moderné energetické riešenia nám umožnia dosiahnuť prelomový pokrok vo všetkých oblastiach života. Zároveň však dúfam, že popri tom nezabudneme rozvíjať aj ľudskosť, dôveru, dobrotu a lásku, hodnoty, ktoré sú základom každej skutočne pokrokovej spoločnosti. V osobnej rovine si želim vidieť, ako rastie moja dcéra v šťastnom a mierumilovnom svete, spolu so všetkými deťmi – slovenskými aj tými na opačnom konci planéty. Možno je to veľmi ženské pranie, ale je zo srdca a úplne úprimné.

RNDr. Lenka Lorencová, PhD.

Chemický ústav SAV

O čom je moja práca: Vo svojej práci sa zameriavam na vývoj nanobiosenzorov, ktoré dokážu odhaliť rakovinové ochorenie ešte predtým, než sa naplno prejaví. Využívam na to perspektívne dvojrozmerné nanomateriály, MXény s unikátnou morfológiou, mimoriadnou vodivosťou a bohatým chemickým zložením na ich povrchu. Spolu s kolegami vyvíjame elektrochemické nanobiosenzory, ktoré dokážu identifikovať biomolekuly spojené s rakovinou prsníka, prostaty či exozómy, teda takzvaných „nanoposlov“ rakovinových ochorení. Snažíme sa optimalizovať postupy prípravy a povrchovej úpravy MXénových rozhraní, aby sme dosiahli čo najvyššiu citlivosť, stabilitu a spoľahlivosť detekcie. Na povrch MXénov zároveň naväzujeme špecifické molekuly, ktoré dokážu rozpoznať konkrétne biomarkery – napríklad protilátky alebo enzýmy. Naše doterajšie výsledky ukazujú, že MXény s vyladenými vlastnosťami môžu nájsť potenciálne uplatnenie v biosenzorických aplikáciách a včasnej klinickej diagnostike.

Odmalička v šľapajach vedy: Vyrastala som v malebnom srdci Slovenska a Nizkých Tatier, v horehronskej dedinke Beňuš, ktorá je obzvlášť plná výnimočných ľudí – neobyčajných hrdiniek a hrdinov bežného života. Úprimne a s veľkým pocitom vďačnosti môžem potvrdiť, že pre moje najšťastnejšie a najkrajšie detstvo dokonale platia kľúčové slová, akými sú milujúci obetaví rodičia a nenahraditeľná rodina, láska a smiech, skromnosť a pokora, viera a nezištná pomoc, podpora a tisíce nezabudnuteľných zážitkov. Na základnej škole som mala to šťastie, že nás viedla pani učiteľka Ivetka Bartoňková, ktorá vo mne zapálila záujem o chémiu a bola katalyzátorom pre moje vnútorné nadšenie študovať chémiu. Voči Ivetke pociťujem úprimný rešpekt a úctu. Reťazová reakcia pre mňa ďalej pokračovala vďaka skvelým a skúseným pedagógom na Gymnáziu Jána Chalupku v Brezne a následne na Ústave chemických vied **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** vrátane Katedry fyzikálnej chémie, kedy sa už vo mne intenzívne prelínal záujem o elektrochémiu a nanosvet. Mój osobný záujem venovať sa i naďalej vedeckej práci zosilnel počas vysokoškolského štúdia vďaka pre mňa veľmi vzácnej, vedecky konštruktívnej i naďalej skvelo fungujúcej spolupráci s jedinečnými odborníkmi a priateľmi v jednom – Dušanom Veličom a Monikou Jerigovou a navyše vďaka niekoľko mesačnému výskumnému pobytu na Universitat Autònoma de Barcelona, kde som sa ako doktorandka pripojila do mnohonárodného tímu.

V čom je moja práca výnimočná a prospešná: Základný výskum, ktorým sa zaoberáme, má potenciál pomôcť vo včasnej medicínskej diagnostike, a to nielen závažných ochorení, aj keď cesta k bezprostrednému využitiu v praxi je ešte dlhá. MXény ako sľubné nanomateriály sú skúmané pre širokú škálu biosenzorických aplikácií vrátane nositeľných senzorov aplikovaných na ľudskom tele pre monitorovanie rôznych fyziologických zmien. Dnes je jedným z hlavných trendov v diagnostike lab-on-chip, teda využitie jednorazových čipov, ako je to napríklad v prípade stanovovania hladiny glukózy v krvi. Diagnostika sa takto stáva personalizovanou a trendom je de facto preniesť stále viac testovania z ambulancie do domácnosti. Musím ale podotknúť, že táto forma diagnostiky je skôr skriningová a nenahrádza plnohodnotné vyšetrenie u lekára.

L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede: Na jednej strane sa situácia ohľadom ocenení pre vedkyne a vedcov od 90. rokov výrazne zlepšila, na druhej strane mám trochu pocit, že je niekedy tých ocenení až priveľa a často zrejme aj verejnosť stráca prehľad v tom, kto vlastne v čom exceluje. Je to asi daňou, ktorú prináša dnešná doba. Program L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede je iný – unikátny a inšpirujúci v tom, že sa explicitne zameriava na ženy, oceňuje ich prácu, podporuje ich v profesionálnom rozvoji a o jeho význame svedčí aj fakt, že viaceré laureátky sú zároveň nositeľky Nobelovej ceny. (Sú nimi Emmanuelle Charpentier a Jennifer A. Doudna, ktoré získali v roku 2020 Nobelovu cenu za chémiu a tiež laureátky Nobelovej ceny z roku 2009 Elisabeth Blackburn v odbore medicína a Ada Yonath v odbore chémiu, pozn. red.). Verím, že vďaka oceneniu, akým je práve talentový program L'Oréal -UNESCO Pre ženy vo vede, budú viaceré ženy povzbudené a nájdu si cestu k vedeckej práci, ktorá ich bude baviť, vnútorne naplňovať a budú veriť v to, čomu sa venujú.

Ja v paralelnom svete: Myslím si pocity, že skrz vštepené a zdedené hodnoty aj vrátane empatie, ktoré si v sebe vďaka rodičom celý život nosím, by som sa „v paralelnom svete“ až tak veľmi pracovne neodlíšila. Vnímam ako skutočne zmysluplné a naplňujúce venovať sa detičkám, pomáhať im a učiť ich.

Dôvera ľudí vo vedu na Slovensku: Na globálnej úrovni dochádza ku kríze v oblasti kritického myslenia, takže to nie je iba slovenská špecialita. Ide o problém, ktorý podľa všetkého začína v rodinách a nanešťastie sa spravidla nezlepšuje ani vzdelávaním v školách. Myslím si, že svoju rolu tu, samozrejme, zohrávajú médiá, sociálne siete ale aj celkový prebytok informácií, v ktorom sa nezriedka utopia aj dospelí a nielen deti. Problém obrazu vedy na Slovensku je pravdepodobne úzko spätý s nízkou úrovňou technologického povedomia spoločnosti, t. j. deficitom high-tech firiem s pridanou hodnotou.

Mgr. Zuzana Garaiová, PhD.

Oddelenie biofyziky Katedry jadrovej fyziky a biofyziky na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského

O čom je moja práca: V rámci svojho vedeckého pôsobenia sa zaoberám biofyzikálnym skúmaním nanočastíc, napríklad nanoemulzií, ktoré by mohli nájsť uplatnenie v cielej terapii onkologických ochorení. Ide o extrémne malé olejové kvapôčky vo vode, ktoré majú potenciál prenášať liečivá priamo do nádorových buniek. Pri tvorbe olejovej zložky nanoemulzií sa chceme zamerať na použitie prírodných látok – skvalénu a oleja zo semien granátovníka, ktoré majú protirakovinové účinky. Tieto látky plánujeme získavať aj z udržateľných zdrojov, ako sú tukotvorné kvasinky, ktoré dokážu rásť na lacných či odpadových materiáloch. Možnosti mikrobiálnej výroby olejovej zložky nanoemulzií skúmame v spolupráci s Centrom biovied SAV. Na našom pracovisku na FMFI UK sa venujeme štúdiu

úpravy povrchu nanočastíc pomocou aptamérov, teda krátkych reťazcov DNA alebo RNA, ktoré sa špecificky viažu na nádorové bunky. Tento spôsob predstavuje možnosť nasmerovať liečivo priamo na miesto nádoru a zvýšiť účinnosť liečby.

Odmalička v šľapajach vedy: Narodila som sa v meste, ale pochádzam z malej dedinky. Mám dvoch súrodencov, mladšieho brata a sestru, s ktorou sme dvojčatá. Naša mamina vychovala tri pracovité deti. So sestrou sme sa vydali na vedeckú dráhu, pričom každá sme si zvolili inú vysokú školu, no obe v oblasti prírodných vied. Nepamätám si, že by som ako dieťa priamo snívala o tom, že raz budem vedkyňou, ale už od detstva ma bavilo učiť sa, objavovať nové veci a dosahovať výborné výsledky. Počas štúdia som mala šťastie na skvelých spolužiakov aj pedagógov. Vysokoškolské roky mi priniesli aj možnosť zúčastniť sa viacerých zahraničných stáží, ktoré mi otvorili obzory a ešte viac posilnili moju vášeň pre vedu. Na štúdium spomínam s vďačnosťou – bolo veľmi obohacujúce a prinieslo mi množstvo skúseností a radosť z objavovania, ktorá ma sprevádza dodnes.

Čo ma veda naučila: Veda ma naučila vytrvalosti a trpezlivosti. Výskumná práca je proces skúšania a overovania výsledkov a ak experiment nevyjde, nie je to neúspech, ale súčasť cesty k pochopeniu. Naučila som sa nevzdať sa, hľadať nové riešenia a vnímať aj „nepodarený“ experiment ako zdroj poznania. Zároveň ma veda naučila dôslednosti – overovať si fakty, opakovať experimenty a podkladať tvrdenia dôkazmi. Uvedomila som si, aké dôležité je v dnešnom svete kriticky myslieť a nenechať sa ovplyvniť neoverenými informáciami. Veľkú hodnotu pre mňa má aj schopnosť prezentovať výsledky a viesť odbornú, kultivovanú diskusiu. Vzájomné zdieľanie poznatkov, aktívne počúvanie a spolupráca s kolegami mi ukázali, že sila vedy spočíva v spoločnom úsilí. Verím, že tieto princípy by mali byť prirodzenou súčasťou každej ľudskej činnosti.

L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede: O programe som vedela už dlhšie, avšak s prihlásením som sa neponáhľala, chcela som najskôr získať potrebné skúsenosti a dosiahnuť relevantné vedecké výsledky. Tento rok ma k podaniu prihlášky povzbudila kamarátka a spolužiačka z vysokoškolského štúdia Gabriela Castillo, s ktorou som pred časom absolvovala pracovnú cestu do Ekvádoru. Počas nej som prezentovala naše výskumné aktivity a študijné príležitosti, ktoré vzbudili záujem – jedna zo študentiek sa úspešne prihlásila na doktorandské štúdium na FMFI UK a dnes u nás pôsobí vo výskume. Získanie ocenenia v rámci programu L'Oréal – UNESCO Pre ženy vo vede si nesmierne vážim. Tento program vnímam ako významnú iniciatívu, ktorá posilňuje rovnováhu a rozmanitosť vo vedeckom prostredí a zároveň povzbudzuje mladé vedkyne, aby sa nebáli naplno rozvíjať svoj potenciál.

Ja v paralelnom svete: Popri vede sa amatérsky venujem fotografii a výtvarnému umeniu, najmä tzv. nature art, teda tvorbe inšpirovanej prírodou. Fascinuje ma pozorovať jej tvary, štruktúry a farby a pretvárať ich do vlastných vizuálnych kompozícií. Rada tiež píšem, baví ma práca s textom aj s hudbou. Vo voľnom čase cestujem, tancujem argentínske tango a zo športov mám najradšej turistiku a skálne lezenie. Je veľa vecí, ktoré ma bavia a naplňujú. Viem si predstaviť prácu s deťmi aj dospelými – niekde v prírode, kde by som mohla pomáhať rozvíjať ich vedomosti, prirodzenú zvedavosť a kreativitu, poukazovať na krásu, krehkosť i silu prírody. Príroda nám totiž dokáže pripomínať skutočné hodnoty, na ktoré v dnešnom hektickom svete plnom sociálnych sietí často zabúdame.

Dôvera ľudí vo vedu na Slovensku: Podľa môjho názoru má dôvera vo vedu na Slovensku ešte rezervy. Povedomie o jej dôležitosti by sa malo posilňovať, nie oslabovať. Ľudia často nedokážu rozlíšiť odborný názor podložený faktami od subjektívneho stanoviska neodborníka, ktorý má silný mediálny dosah. V ére sociálnych sietí je preto nevyhnutné pestovať kritické myslenie a schopnosť overovať si informácie. Veda je základom pokroku. Ak ju spoločnosť podceňuje, krajina stagnuje. Podpora vedy, školstva a zdravotníctva by mala byť prirodzenou prioritou každej vyspelej spoločnosti. Mrzí ma, že u nás sa vede stále nedostáva takého uznania, aké si zaslúži. Snažím sa preto hovoriť o jej význame najmä s mladými ľuďmi, aby videli, že veda nie je vzdialená realita, ale pomáha zlepšovať kvalitu života nás všetkých.

Simonetta Zalová

foto archív

Celý článok si prečítate v zimnom dvojčíse MIAU (2025)

Môj lekár

 9. 12. 2025, 0:04, Zdroj: woman.sk , Autor: **Henrieta Karabova**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: **306 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 80 EUR**

Môj lekár

MUDr. Juraj Horváth, PhD, MPH

Na ocenenie navrhla Liga zdravia Slovensko, občianske združenie.

MUDr. Juraj Horváth, PhD, MPH patrí medzi špičku v oblasti očnej mikrochirurgie na Slovensku. Zaviedol najmodernejšie operačné postupy a vnútroočné implantáty pre pacientov s kataraktou, je priekopníkom v používaní multifokálnych šošoviek a mikrochirurgických techník. Založil školiace pracovisko pre mladých lekárov, ktorých učí nielen technickým zručnostiam, ale aj empatii a ľudskému prístupu.

Aktívne sa zúčastňuje výskumných projektov a prispieva do odborných publikácií. Spolupracuje s občianskymi združeniami na podporu zdravia a pacientov vzdeláva o možnostiach liečby. Jeho dlhoročná práca významne prispieva k zlepšeniu starostlivosti o pacientov na Slovensku.

MUDr. Ivana Tresová

Na ocenenie navrhol Slovenský klub pacientov po transplantácii krvotvorných buniek – EBMT.SK.

MUDr. Ivana Tresová pôsobí na Klinike hematológie a onkohematológie UNLP v Košiciach, kde sa významne zaslúžila o založenie ambulancie liečebných aferéz pre celý východoslovenský región. Liečbu poskytuje aj pacientom s neurologickými, reumatologickými či nefrologickými diagnózami. Okrem odbornosti je známa svojim hlbokým ľudským prístupom. Každého pacienta vníma ako jedinečnú bytosť, je mu oporou, psychologickou aj ľudskou, zároveň podporuje a sprevádza aj jeho rodinu. V ťažkých chvíľach ponúka nielen liečbu, ale aj nádej, útechu a pochopenie. Jej empatia, trpezlivosť a pokora ju robia výnimočnou lekárkou, ktorá si získala srdcia mnohých rodín, o ktoré sa starala.

Prof. doc. PhDr. Magdaléna Hagovská, PhD., Cert.MDT, MPH

Na ocenenie navrhol občianske združenie InkoFórum.

Prof. doc. PhDr. Magdaléna Hagovská, PhD., Cert.MDT, MPH je špičkovou odborníčkou v oblasti diagnostiky a terapie porúch panvového dna a inkontinencie. Dlhodobo sa venuje výskumu aj výučbe fyzioterapeutov, pričom na Slovensku garantuje jediný akreditovaný kurz zameraný na túto problematiku. Aj vďaka nej už viac ako 70 fyzioterapeutov pomáha pacientom účinne riešiť tieto časté a stigmatizované ťažkosti. Pôsobí na Lekárskej fakulte **UPJŠ** v Košiciach aj v praxi, kde sa venuje individuálnej fyzioterapii pacientov. Jej odbornosť, ľudský prístup a dlhoročná práca v prospech pacientov a odbornej verejnosti si zaslúžia úctu aj ocenenie.

MUDr. Gabriel Grnáč

Na ocenenie navrhla UNIKLINIKA kardinála Korca v Prievidzi.

MUDr. Gabriel Grnáč je legendou slovenskej rehabilitácie, balneológie a kúpeľníctva. Už ako študent sa aktívne zapájal do odborných seminárov a naplno sa venoval pacientom a rozvoju zdravotníctva. Je známy mimoriadnym ľudským prístupom a empatiou – celý svoj profesijný život stavia pacienta do centra pozornosti. Pôbil na mnohých významných miestach – ako primár, riaditeľ kúpeľov, odborný garant aj člen antidopingovej komisie. Publikoval odborné články a aktívne pôsobil v občianskych združeniach. Jeho výnimočný prínos bol ocenený titulom „zaslúžilý lekár“ už v roku 1994. V roku 2025 oslávil 90 rokov a dodnes ostáva pre mnohých inšpiráciou a oporou.

MUDr. Drahomír Palenčár, PhD.

Na ocenenie navrhlo občianske združenie Úsmev s čiarkou.

MUDr. Drahomír Palenčár, PhD., pôsobí na Klinike plastickej chirurgie LFUK a UNB v Bratislave, kde vedie aj Rázštepovú poradňu. V posledných rokoch zaviedol inovatívne operačné postupy, ktoré zlepšili funkčné výsledky a znížili počet nutných operácií u pacientov s rázštepovými chybami. Ako odborník s medzinárodným renomé aktívne prednáša a organizuje odborné kongresy. Je predsedom viacerých patientskych organizácií a členom výskumných tímov zameraných na genetiku a liečbu rázštepov. Pravidelne publikuje v odborných aj patientsky orientovaných periodikách. Jeho odbornosť, ľudský prístup a dlhoročná práca prinášajú konkrétnu pomoc a nádej pacientom na celom Slovensku.

MUDr. Martin Huorka, CSc.

Na ocenenie navrhlo občianske združenie Slovak Crohn Club.

MUDr. Martin Huorka, CSc., je predsedom pracovnej skupiny pre IBD Slovenskej gastroenterologickej spoločnosti a hlavným garantom pre gastroenterológiu na MZ SR. Dlhodobo sa venuje nielen liečbe pacientov so zápalovými ochoreniami čreva, ale aj ich edukácii a podpore. Je známy odborným, ale zároveň ľudským prístupom – pacienta vníma ako celok a spolupracuje s lekármi iných špecializácií. Aktívne sa zapája do klinických štúdií a vedeckých projektov, prednáša doma aj v zahraničí a edukačne pôsobí aj medzi pacientmi. V rokoch 2018 – 2022 viedol Slovenskú gastroenterologickú spoločnosť ako prezident a výrazne prispel k jej smerovaniu a spolupráci s patientskymi organizáciami.

MUDr. Zuzana Pavlišinová

Na ocenenie navrhla Slovenská koalícia ľudí s obezitou a nadváhou.

MUDr. Zuzana Pavlišinová pôsobí ako vedúca lekárka Detskej liečebne Valentína v Bardejovských kúpeľoch, kde sa špecializuje na deti s obezitou a neprenosnými ochoreniami. Je známa svojím mimoriadne empatickým a láskavým prístupom k deťom a ich rodičom. Venuje

sa prevencii a edukácii – pripravuje brožúry, vedie rozhovory online aj osobne, realizuje skríniny a zriadila špecializovanú jednotku pre nordic walking. Spolupracuje s patientskymi organizáciami, prednáša na odborných seminároch a aktívne sa podieľa na výskumných projektoch zameraných na liečbu a následnú starostlivosť o deti. Ako dobrovoľníčka pôsobí aj ako poradkyňa pri dojčení. Jej práca má dlhodobý a pozitívny dopad na zdravie detí.

Doc. MUDr. Milan Grófik, PhD.

Na ocenenie navrhla Spoločnosť Parkinson Slovensko.

Doc. MUDr. Milan Grófik, PhD., pôsobí na Neurologickej klinike v Martine, kde vedie Centrum pre diagnostiku a liečbu extrapyramídových ochorení. Je uznávaným odborníkom na Parkinsonovu chorobu, zavádza moderné terapeutické postupy – od hlbkej mozgovej stimulácie cez pumpové systémy až po špecializované rehabilitácie. Je empatický, trpezlivý a nepozná slovo „nedá sa“. Aktívne spolupracuje s patientskou organizáciou, organizuje edukačné podujatia, športové aktivity a rekondičné pobyty. Je autorom a editorom praktickej publikácie o domácej starostlivosti a spoluautorom dokumentu Žijeme s Parkinsonom. Jeho prístup spája špičkovú odbornosť s hlbokou ľudskosťou.

Doc. MUDr. Sylvia Dražilová, PhD.

Na ocenenie navrhlo občianske združenie Šanca pre pečeň.

Doc. MUDr. Sylvia Dražilová, PhD., je popredná slovenská hepatologička, ktorá sa venuje pacientom s ochoreniami pečene na II. internej klinike UNLP a **UPJŠ** v Košiciach. Zaviedla viaceré inovatívne diagnostické a terapeutické postupy, pričom dôraz kladie na individuálny a medziodborový prístup. Ako prezidentka Slovenskej hepatologickej spoločnosti organizuje odborné aj edukačné podujatia, publikuje vedecké i patientsky zrozumiteľné príspevky a spolupracuje na skriningových a výskumných projektoch. Je známa svojím empatickým prístupom k pacientom a aktívne sa podieľa na činnosti OZ Šanca pre pečeň. Svojou prácou, odbornosťou a ľudskosťou výrazne prispieva k zlepšeniu starostlivosti o pacientov na Slovensku.

MUDr. Beáta Šoltýsová

Na ocenenie bola navrhnutá ako výnimočná osobnosť Kežmarskej nemocnice.

MUDr. Beáta Šoltýsová je pediatrička, ktorá od roku 1982 zasvätila svoju prax deťom na Spiši. Absolvovala viacero špecializácií vrátane pediatrie, nefrológie či sonografie a popri práci sa venovala aj vedeckej činnosti – publikovala v odborných domácich aj zahraničných časopisoch. Organizovala Kežmarské lekárske dni, bola školiteľkou resuscitačných kurzov a členkou zdravotnej komisie mesta Kežmarok. Je známa svojím ľudským prístupom a empatiou k malým pacientom aj ich rodičom. Ako štatutár nadácie CENA ŽIVOTA sa aktívne venuje podpore detí s vážnymi diagnózami. Za dlhoročnú prácu v zdravotníctve bola ocenená všetkými tromi medailami Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Sledujte nás aj na sociálnych sieťach

Facebook

Pinterest

Email

Print

Autor: Henrieta Karabova